

INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA BOSHLANG'ICH SINFLAR O'QUVCHILARINING KOMMUNIKATIV KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH

Mirsharipova Saida Raximovna
Osiyo xalqaro universiteti magistranti

ANNOTATSIYA. Mazkur maqolada bo'lajak o'qituvchilarning innovatsion kompetentligini shakllantirish dolzarb pedagogik muammo ekanligi asoslangan hamda bo'lajak o'qituvchilarda innovatsion kompetentlikni shakllantirishning samarali shakli, metodlaridan foydalanish imkoniyatlari, o'qitish jarayonida o'qituvchilar tomonidan qabul qilingan rasmiy va norasmiy baholash usullari to'plami «Formativ baholash», «Summative «assessment o'qituvchilarni baholash usullari ochib berilgan.

Kalit so'zlar: interfaol o'qitish, interfaol o'qitish metodlari, keys-stadi, videometod, trening, videotrening, innovatsion kompetentlik, viktorinalar.

Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan ta'lim islohotining tub maqsadi barkamol insonni shakllantirishdir. Bu vazifani muvaffaqiyatli yechish o'qituvchining kasb mahoratini rivojlantirish masalasini pedagogika fanining muhim nazariy va amaliy muammosi qilib qo'ydi. Chunki mustaqillik komil insonni shakllantirishni davlat siyosatining ustuvor masalasiga aylantirdi. Bu vazifani har jihatdan barkamol inson-tajribali pedagog amalga oshirishi mumkin. Pedagog inson shaxsini, ma'naviy dunyosini o'zgartirish uchun unga pedagogik va shaxsiy ta'sir ko'rsata olishni mukammal o'rgangan bo'lishi kerak. Bu esa undan yuqori kasbiy mahoratni talab qiladi. Kasbiy mahorat - bu mohirona o'quv-tarbiyaning hamma shakllarini tashkil qila olish, uni maqsadga qaratib shaxsni barkamolligi, dunyoqarashi, qobiliyatini rivojlantirishga qaratib olishdir. «Pedagogik mahorat, takomillashtirilib, qariyb texnika darajasiga mukammallashtirilishi mumkin. Buning uchun pedagogik ta'sir ko'rsatishning kuchli va universal vositalariga ega bo'lish lozimki, qachonki bizning tarbiyalanuvchiga har qanday salbiy yoki kuchli ta'sirning pasayishiga yoki yo'qolishiga yo'l qo'ymaslik kerak» - deb yozgan edi A.S.Makarenko [83].

Hozirgi paytda ITV talabning kuchayishining uning turli sohalarda tobora keng qo'llanib borayotganligi, ITVni qo'llanish sohasining kengayishi, axborot texnologiyalarining yaratilishi jamiyat hayotining barcha sohalarida ya'ni ishlab chiqarishda, fanda, ta'limda, tibbiyotda va boshqa jabhalardagi rivojlanish, tezkor axborot almashinuviga, qisqa vaqtda axborotlarni qayta ishlash, o'z vaqtida manbaga uzatishga olib kelmoqda.

Innovatsion texnologiya vositalarini ta'limga olib kirishning o'zi bir masala bo'lib turgan paytda oldimizga yangi bir katta muammo kutib turibdi. Bu – innovatsion texnologiya vositalarini darslarda qo'llash, ulardan oqilona foydalanib dars o'tish imkoniyatiga ega bo'lgan mahoratli kadrlar masalasidir.

Yurtimizning barcha maktablari informatika va axborot texnologiyalari fani o'qituvchilari bilan ta'minlangan bo'lsada, hatto ular ham ta'lim jarayonini axborotlashtirish, innovatsion texnologiya vositalarini qo'llash, ulardan samarali foydalanib darslarni tashkil qilish bo'yicha yetarli bilimga ega emaslar. Vaholangki, ta'limda innovatsion texnologiyalarni joriy etish barcha fan o'qituvchilarini mazkur soha bo'yicha tegishli bilimga ega bo'lishni taqozo etadi.

Ta'limga innovatsion texnologiyalarni joriy etishdan maqsad o'qituvchilarning o'quv materiallarini o'zlashtirish darajasini oshirish, ommaviy axborot vositalarida axborotni topish, saralash, qayta ishlash, saqlash, unumli foydalanish, media madaniyatini yuksaltirish, o'z-o'zini uzluksiz rag'batlantirish, ma'naviy, intellektual, intellektual va ijodiy rivojlanish, intiluvchanlik, mustaqil o'rganish, hayotiy tajribani doimiy ravishda takomillashtirib borish, mustaqil qarorlar qabul qilish, inson mehnatini osonlashtiradigan va mehnat unumdorligini oshiradigan qulay sharoitlarga olib keladigan ilmiy-texnika yangiliklaridan foydalanish kabi kompetensiyalarni shakllantirish.

Boshlang'ich sinf darslarini o'qitishda ko'rgazmali qurollardan foydalanmasdan dars tashkil etish juda qiyin. Chunki yosh bolaga yangi ma'lumot berishda u haqida aniq tushuncha berish kerak. Masalan, to'rt tomoni va to'rtta burchagi bo'lgan geometrik shakl to'rtburchak deyilsa, to'rtburchak shaklini ko'rsatmasak, o'qituvchilarda turli tasavvurlar hosil bo'lishi tabiiy.

Aksariyat o'qituvchilar darslarni o'tish mobaynida kerakli materialni tanlash va uni namoyish etish bilan bog'liq muammolarga duch kelmoqdalar.

Boshlang'ich sinf darslarida ITVdan foydalanish ushbu muammolarni hal qilishda katta yordam beradi.

Aksariyat boshlang'ich sinf o'qituvchilari dars davomida kerakli materialni tanlash va taqdim etishda muammolarga duch kelishadi. Bu muammolarni hal etishda axborot-kommunikatsiya

texnologiyalaridan foydalanish katta yordam beradi.

Umumta'lim maktab o'qituvchilarining darslarda ITV dan foydalanishini tahlil qiladigan bo'lsak, aksariyat o'qituvchilar turli sabablarga ko'ra ITVni o'quv jarayoniga qo'llashga quyidagi muammolarga duch kelmoqdalar:

- umumta'lim maktablarida ITV ning yetishmasligi;
- o'qituvchilarning ITV savodxonligiga ega emasligi;
- o'qituvchilar darslarda ITV dan foydalanish ko'nikmalariga ega emasligi;
- ta'limda ITV dan foydalanishda auditoriya tayyor emasligi;
- ta'limda ITV ni joriy etish bo'yicha rejani to'g'ri tuzilmaganligi;
- ta'limda ITV ni joriy etishga qarshiliklar mavjudligi;
- o'qituvchilarning ITV va o'quv dasturlari o'rtasida bog'lanishni o'rnatolmaslik;
- ko'nikmalarni samarali rejalashtirish va uni o'rganish uchun vaqt yo'qligi;
- natijalarni elektron shaklda oshkorligi;
- moliyalashtirish yetishmasligi;
- o'qituvchilarni qo'llab quvvatlash yetishmasligi;
- o'qitishda ITVning afzalligiga bo'lgan shubha;
- o'qitishda ITV dan foydalanib o'qitish modeli yo'qligi;
- o'qitishda ITV dan foydalanish bo'yicha ko'rsatma va siyosat yo'qligi;
- o'qituvchilarda ITVdan foydalanish bo'yicha yetarli tayyorgarlik yo'qligi;
- o'qituvchilarning o'z mutaxassisligi bo'yicha yetarli bilimga ega emasligi;
- o'qituvchilarda kompetensiya yetishmasligi va boshqalar.

Ta'limda ITVni joriy etish, yuqoridagi kabi muammolarini bartaraf etish borosida oldimizda turgan eng katta vazifa o'qituvchilar malakasini oshirish va jamiyatni, ta'limni axborotlashtirish sohasida ilmiy tadqiqot ishlarini rivojlantirish muammosidir. Ushbu muammoga yetarlicha e'tibor berilmasa, hukumat tomonidan talab qilinayotgan axborotlashtirish, ta'limda innovatsion texnologiyalarni joriy etish, raqamli texnologiyaga o'tish ishlari qoniqarli sur'atda amalga oshmaydi.

O'qituvchilarga ITVni o'rgatishda ba'zi xususiyatlarni inobatga olish maqsadga muvofiq: muammoning umumiy xususiyatlari, psixologik-pedagogik, ijtimoiy tomonlari o'rgatilishi, shuningdek, ITV dan foydalanish, ularni o'qitishda joriy etish kabi umumiy tomonlarini o'rgatish kerak. Bir so'z bilan aytganda kompyuter, videoproektor, elektron doska kabi qurilmalar, savol-javob qiluvchi, test va nazorat ishlarini olivchi, ularni natijalarini aniqlovchi, baholarni analiz qiluvchi (Kahoot, Plickers, Socrative, NearPad, google class) kabi dasturiy mahsulotlar barcha o'qituvchilar uchun muhim sanaladi. Shuningdek, barcha o'qituvchilarga fanni o'qitishda kerak bo'ladigan ba'zi ilovalar va ofis dasturlarini o'rgatish tavsiya etiladi.

Hozirgi axborot asrida ta'lim tizimining sifati va miqdori o'quvchining o'quv jaraenidagi ehtiylarini qondira olmaydi. Shunday ekan, innovatsion texnologiyalar asosida yaratilgan masofaviy ta'lim qo'shimcha ta'lim tizimi sifatida uni asosiy ta'lim bilan to'ldirishning oson yo'lidir. Innovatsion texnologiyalarning bugungi rivojlanishi dolzarb muammolarni o'z vaqtida hal qilish yo'llarini ochib beradi. Bugungi kunda ta'limda innovatsion texnologiyalardan foydalaniladigan masofaviy ta'limning ommabop shakli boshlang'ich sinflarda keng qo'llanilmoqda.

Masofaviy ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini qo'llashda ilg'or pedagogik texnologiyalardan foydalangan holda professor-o'qituvchilar o'z o'quvchilarini maqbul, aqlli, zukko va tasavvurga ega bo'lgan ijodkor sifatida tarbiyalashga rag'batlantiriladi.

Bugungi kunda ta'lim jaraenida zamonaviy innovatsion texnologiyalarning barcha turlaridan foydalanish imkonini beruvchi dasturiy tizim masofaviy ta'lim bo'lib, undan ilg'or pedagogik texnologiyalar asosida foydalanish ehlarga muvaffaqiyatli ta'lim-tarbiya berishning ishonchli kafolati hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR (REFERENCES)

1. Dilnoza Okhunova, (2022/6/14). The System of Cognitive Activity in the Acquisition of Professional Knowledge by Future Teachers. European Multidisciplinary Journal of Modern Science (7- tom 136-140).
2. Hamrayeva, O. F. Q. (2023). OLIY TA'LIM MUASSASASI TALABALARINI KOMMUNIKATIV KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING AYRIM JIHATLARI. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(1), 537-544.
3. Hamrayeva, O. F. Q. (2023). OLIY TA'LIM MUASSASASI TALABALARINI KOMMUNIKATIV KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING AYRIM JIHATLARI. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(1), 537-544.